

SRR 6/2025 rd

# Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten

## Innehåll

|                                                                                                                                   |    |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten.....                                                                              | 1  |
| 1 Inledning .....                                                                                                                 | 3  |
| 2 Den inre säkerheten i en föränderlig omvärld.....                                                                               | 4  |
| 3 Fokusområden och mål för den inre säkerheten.....                                                                               | 9  |
| 3.1 Allvarlig ungdoms- och gängkriminalitet får inget tillväxtutrymme i det finländska samhället .....                            | 9  |
| 3.2 Insatser för att bekämpa organiserad och allvarlig brottslighet behövs för att trygga rätts- och samhällsordningen .....      | 10 |
| 3.3 Hotet från våldsbejakande extremistiska rörelser och terrorism hanteras.....                                                  | 11 |
| 3.4 Olagliga inresor bekämpas effektivt, och det finns beredskap för omfattande invandring och hybridpåverkan vid gränserna ..... | 12 |
| 3.5 Det finländska förtroendesamhället skyddas mot fientlig informationspåverkan .....                                            | 14 |
| 3.6 Hoten från främmande staters spionageverksamhet bekämpas effektivt .....                                                      | 15 |
| 3.7 Finland skyddar sin kritiska infrastruktur.....                                                                               | 16 |
| 3.8 Civilbefolkningen skyddas effektivt vid omfattande störningar och undantagsförhållanden .....                                 | 18 |
| 4 Slutsatser .....                                                                                                                | 19 |

## 1 Inledning

Statsrådet överlämnar en redogörelse om den inre säkerheten till riksdagen. Redogörelsen grundar sig på statsminister Petteri Orpos regeringsprogram.

I redogörelsen beskrivs omvärlden för den inre säkerheten och hur den har förändrats, och de viktigaste fokusområdena och målsättningarna för den inre säkerhetspolitiken definieras. Redogörelsen fastställer tillsammans med riksdagens betänkande de centrala riktlinjerna för Finlands inre säkerhetspolitik under de kommande åren.

Den här redogörelsen utgör tillsammans med den utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelsen och den försvarspolitiska redogörelsen en helhet bestående av tre säkerhetsredogörelser. Redogörelsen har beretts med beaktande av den omvärldsanalys som läggs fram i statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse och som i den här redogörelsen granskas utifrån de förändringar som är centrala för den inre säkerheten, samt slutsatserna och riktlinjerna i den aktuella redogörelsen.

Redogörelsen för den inre säkerheten har i samarbete med myndigheterna för den inre säkerheten utarbetats i statsrådet under inrikesministeriets ledning. Sakkunniga och de viktigaste intressentgrupperna har hörts under beredningen.

Riksdagen har på statsrådets begäran tillsatt en parlamentarisk uppföljningsgrupp för redogörelsen. Riksdagen avger en ståndpunkt till redogörelsen.

## 2 Den inre säkerheten i en föränderlig omvärld

*Det viktigaste målet för Finlands inre säkerhetspolitik är att säkerställa att Finland är ett förtroendefullt samhälle, där säkerhet och rättvisa fullföljs under alla förhållanden. Med inre säkerhet avses de aspekter i ett samhälle som gör att människor kan åtnjuta de rättigheter och friheter som garanteras i rättssystemet utan rädsla eller otrygghet som beror på brottslighet, störningar, olyckor och därmed jämförbara nationella och internationella fenomen.*

*Finlands inre säkerhetsläge är generellt sett stabilt. Finland är en rättsstat, som tryggas av en stark demokrati, ett oberoende rättsväsende och ett högt samhällsligt förtroende. Många delområden i samhället har en solid koppling till den inre säkerheten. Den jämförelsevis starka sociala samhörigheten, den höga och förstklassiga utbildningen, den ringa korruptionen och den höga nivån av upplevt välbefinnande och hälsa bidrar exempelvis till att Finland är ett av världens säkraste länder, där vardagen är mycket trygg. Nationens ekonomiska välbefinnande har också en viktig och sektorsövergripande inverkan på den inre säkerheten. Den inre säkerheten bygger för sin del på samhällsfred, och Finland rankas år efter år som en av de allra mest stabila staterna i världen. Den inre säkerheten påverkas dock av omfattande fenomen och yttre hot, där utvecklingsförloppet måste brytas i tid.*

*Finlands yttre säkerhetsmiljö har förändrats på ett fundamentalt och långvarigt sätt. Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det geopolitiska brytningskedet i världen återspeglas kraftigt även på Finlands inre säkerhet och gör den svårare att förutsäga. Finlands Natomedlemskap ökar Finlands yttre säkerhet. I ett läge av geopolitiska spänningar ökar medlemskapet även den fientliga verksamheten mot Finland.*

*Myndigheterna för den inre säkerheten står för den första insatsen vid många hot, från vardagsolyckor till allvarliga säkerhetshot och undantagsförhållanden, och deras roll, ansvar och befogenheter är centrala även när det gäller att avvärja hot som inte är militära. Till följd av den ökade hybridpåverkan är det allt viktigare att myndigheterna har förmåga och förutsättningar att agera i alla typer av situationer, även sådana som är svåra att förutse. Hela samhället måste även förbereda sig på hotet om krig och möjligheten till en väpnad konflikt. Samtidigt utmanas serviceförmågan av att myndigheternas olika uppgifter ökar och de nya hotmodellerna medför nya uppgifter samt av utsikterna för den offentliga ekonomin.*

*Den förändrade säkerhetsmiljön framhäver betydelsen av mental kriställighet i hela samhället. Centrala faktorer för den mentala kriställigheten är det ömsesidiga förtroendet mellan individerna samt förtroende för myndigheterna och för att samhällstjänsterna fungerar även vid störningar.*

*Skapandet av högkvalitativa vardagliga säkerhetstjänster ökar befolkningens förtroende och trygghetskänsla och lägger grund för responsen vid störningar av det allvarligaste slaget. Människorna måste även i fortsättningen få hjälp i nödsituationer och kunna sköta sina ärenden hos myndigheter utan onödiga dröjsmål. Enligt den gällande lagstiftningen kan myndighetsuppgifter som gäller den inre säkerheten i regel inte försummas under några förhållanden. Antalet nödmeddelanden har med undantag av coronaåren ständigt ökat och uppgick år 2023 för första gången till över 3 miljoner meddelanden. Efter*

nödcentralsoperatörernas riskbedömningar ledde cirka 1,5 miljoner av dessa nödmeddelanden till att en myndighet larmades.<sup>1</sup>

*Den kontinuerliga tekniska omvälvningen och andra samhällsförändrande krafter i samhället skapar nya uppgifter för myndigheterna, och eftersom världen är komplex är problemen komplicerade.* Lösningar kan sällan tas fram av endast en myndighet och förutsätter tväradministrativa åtgärder. Lagstiftningen baserar sig dessutom i allt större utsträckning på internationell reglering, som det krävs större insatser än tidigare för att påverka och som det inte alltid är enkelt att implementera nationellt. Exempelvis är brottsutredningen effektiv i Finland<sup>2</sup>, men att brotten i allt större utsträckning är kopplade till informationsteknik samt blir allt mer komplicerade och allt mer internationella försvårar brottsutredningen och förlänger förundersökningarna, vilket för sin del leder till att utredningsgraden minskar och belastningen inom brottsutredningen ökar.

*Åldrandet och koncentrationen av människor till tillväxtcentra utgör en utmaning för anordnandet av myndighetstjänster, men även för myndigheternas tillgång till arbetskraft och arbetskraftens beständighet.* Säkerhetsaktörerna inom den offentliga förvaltningen konkurrerar om kompetent arbetskraft med andra arbetsgivare, och tillgången på behörig arbetskraft varierar mellan olika regioner. De faktorer som avgör vilken dragnings- och hållkraft arbetsgivare inom sektorn för den inre säkerheten har i förhållande till arbetstagarna ska säkerställas, samtidigt som effektiviteten i verksamheten måste ökas. Trots nya och allt mer krävande uppgifter måste myndigheterna även sörja för att de traditionella grundläggande uppgifterna sköts väl och högkvalitativt.

Kommunernas, städernas och organisationernas arbete förbättrar i samarbete med myndigheterna människornas säkerhet. Genom till exempel regional säkerhetsplanering och lokal säkerhetsplanering i kommunerna kan olyckor, olycksfall, brott och störningar förebyggas och avvärjas, vilket för sin del minskar behovet av korrigerande myndighetstjänster. Lokal samhällsaktivitet bygger förtroende, aktiverar människor till samhällelig verksamhet och förebygger marginalisering.

Även om arbetsbelastningen har ökat inom brottsutredningen, *är mängden brottslighet och brottslighetens struktur som helhet betraktad ganska stabil över tid.* Egendomsbrott utgör lite mindre än hälften och trafikbrott en knapp fjärdedel av det totala antalet brott. Brott mot liv och hälsa och sexualbrott utgör cirka åtta procent av alla brott.<sup>3</sup> Det totala antalet brott som har kommit till polisens kännedom har i huvudsak minskat sedan början av 1990-talet. År 2023 ökade antalet strafflagsenliga brott jämfört med 2022, men av 2024 års uppgifter att döma har ökningen avstannat<sup>4</sup>. En stor del av alla lagstridiga handlingar kommer dock inte till myndigheternas kännedom, utan förblir så kallad dold brottslighet. Generellt sett begås de flesta brott som inte är trafikbrott i Finland av en ganska liten grupp aktiva gärningspersoner, det vill säga brotten och att bli brottsoffer är i stor utsträckning anhopade till dessa. Brottsligheten berör också i allt större

<sup>1</sup> Nödcentralverket klarade 2023 av att svara på nödmeddelanden på i genomsnitt fyra sekunder. Nödcentralverket klarade dessutom av att i 99 procent av fallen svara på nödmeddelanden på mindre än 30 sekunder.

<sup>2</sup> År 2018 var utredningstiden 130 dygn, medan den 2023 var 172 dygn. Utredningsgraden för brott enligt strafflagen (exkl. trafikbrott) är cirka 46 procent och utredningstiden 172 dygn. Utredningsgraden vid allvarliga brott, till exempel brott mot liv, var 92,9 procent.

<sup>3</sup> [Rikollisuustilanne 2023 – Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valossa](#)

utsträckning personer som befinner sig i en svag socioekonomisk ställning, och att hamna utanför arbete och utbildning i ungdomsåren är exempel på faktorer som har påvisats öka risken för kriminellt beteende. Utländska medborgare som är bosatta i Finland är relativt sett oftare misstänkta för brott än finländska medborgare.

År 2024 skedde nästan hälften av de allvarliga våldsbrotten<sup>5</sup> på allmänna platser. Klart flest brott begicks i de största städerna. Särskilt oroande i utvecklingen är att unga var överrepresenterade bland de misstänkta vid allvarliga våldsbrott som begåtts på offentliga platser. Av de misstänkta var cirka 30 procent under 18 år. Av de allvarliga våldsbrott som inträffade på en offentlig plats riktades dessutom en större del än tidigare mot en tidigare obekant person. Innehavet av skjutvapen, sprängämnen och eggvapen på allmänna platser har också ökat. I Finland är det dock fortfarande osannolikt att falla offer för slumpmässigt allvarligt våld på en allmän plats. Av internationella erfarenheter att döma är det svårt att förbättra säkerheten på offentliga platser när den negativa utvecklingen har gått långt. Detta understryker vikten av att bryta den negativa utvecklingen och agera proaktivt.

När det gäller antalet brott mot liv utgör utvecklingen på 2000-talet en fortsättning på den nedgång i brottsnivån som inleddes redan på 1990-talet. De flesta brott mot liv anknyter i Finland till situationer där män som står utanför arbetslivet brukar alkohol i privatbostäder tillsammans med bekanta.<sup>6</sup> Våldsbrottsligheten är starkt könsrollsbinden. Män drabbas klart oftare än kvinnor av våld på offentliga platser, men kvinnor faller oftare än män offer för våld i nära relationer, sexuellt våld och framför allt våld från den egna partnern: av alla finländska kvinnor har ungefär var tredje upplevt fysiskt våld, hot om fysiskt våld eller sexuellt våld från sin partner under sitt liv<sup>7</sup>.

Narkotikaanvändningen i Finland har på lång sikt ökat, och utbudet av droger har blivit bredare. Narkotikadödsfallen bland ungdomar under 25 år har också ökat oroväckande under de senaste åren. Framför allt har användningen av stimulantia, såsom amfetamin, kokain och ecstasy ökat. Undersökningar av avloppsvattnet visar tydligt att kokain och ecstasy används främst på veckosluten, vilket tyder på att dessa droger används i rekreationssyfte och av delvis andra användargrupper än vad som är fallet med till exempel amfetamin.<sup>8</sup> Utvecklingen av fentanylanvändningen övervakas, eftersom det handlar om en särskilt farlig drog, där den ökade användningen i internationell skala medför en ökning av antalet dödsfall.

Den datanätsstödda brottsligheten och i synnerhet egendoms- och bedrägeribrottsligheten har ökat betydligt, och metoderna kommer ständigt att förändras även i framtiden. Antalet bedrägerier som kom till myndigheternas kännedom 2023 var det högsta under den 20 år långa granskningsperioden. Utvecklingen av artificiell intelligens och AI-baserade teknologier, såsom deepfakes, skapar fler verktyg för kriminella och möjliggör uppkomsten av nya typer av brott. Utpressningsprogram, sexuellt utnyttjande av barn och datanätsstödda bedrägerier är de främsta formerna av cyberbrottslighet. Dessutom idkas allt öppnare handel med till exempel droger, illegala vapen och vapendelar på anonyma plattformar på internet. Kriminella tjänster saluförs också över nätet.

<sup>5</sup> I allvarliga våldsbrott inkluderas brottsrubriceringarna mord, dråp, grov misshandel, grovt rån och försök till dessa brott.

<sup>6</sup> [Henkirikoskatsaus 2024](#)

<sup>7</sup> Statistiskentralens slutrapport Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhteiden väkivalta Suomessa 2021

<sup>8</sup> [THL:s undersökning av avloppsvattnet: Jätevesitutkimus: väestötason huumeiden käyttö](#)

*I Finland är brott, störningar och olyckor i allt större utsträckning koncentrerade till städerna, framför allt till deras centrumområden, trafikknutpunkter och förorter som har lägre socioekonomisk status.* Den interna segregationen i städerna<sup>9</sup> har förstärkts överallt i Europa under det senaste årtiondet, och de socioekonomiska skillnaderna mellan bostadsområdena har stärkts även i städerna i Finland. Segregationsutvecklingen har varit en viktig bakgrundsfaktor till bland annat säkerhetsproblemen i svenska städer. De säkerhetsproblem som segregationen orsakar har även bredare verkningar utanför de segregerade områdena. Därför är det viktigt att förebygga och ingripa i dessa problem, både med tanke på de människor som bor i dessa områden och hela samhället.

*I glesbygdsområden är avstånden mellan myndigheternas verksamhetsställen större och responstiderna längre än i tätbebyggda områden.* Myndighetsnätets täckningsgrad och dröjsmål i tillhandahållandet av hjälp har väckt oro i glesbygdsområden. Därför framhävs betydelsen av frivilliga och avtalsbaserade säkerhetsaktörer i dessa områden. Framför allt spelar avtalsbrandkårerna en viktig roll som instanser för första respons och producenter av räddningstjänster, och deras verksamhetsförutsättningar måste säkerställas. Behovet av och tillgången på säkerhetstjänster varierar under olika tidpunkter. Turism och andra säsongvariationer kan innebära att servicebehovet i olika områden varierar betydligt beroende på årstiden.<sup>10</sup> Utgångspunkten för myndigheternas verksamhet är att trygga service på samma nivå i likartade områden, med beaktande av områdenas olika behov.

*Olycksfall och olyckor i vardagen anknyter till exempelvis boende, trafik och tekniska störningar.* Även om antalet olycksfall och allvarliga olyckor har kunnat minskas de senaste åren, utgör de fortfarande det viktigaste säkerhetshotet i vardagen mätt i antalet förlorade människoliv. Ungefär 2 500 personer omkommer i olyckor varje år. Majoriteten, eller ungefär två tredjedelar, av dem som omkommer i olyckor är män, och fallen är ofta förknippade med rikligt alkoholbruk och andra faktorer som kan kopplas till risk för marginalisering. Med en åldrande befolkning ökar också risken för olyckor: vid en granskning enligt åldersgrupp 2023 var över 70 procent av dem som omkommit i olyckor över 65 år.

Antalet dödsfall i trafiken började minska i slutet av 2010-talet. Vid en granskning enligt trafikantgrupp har det inte skett några betydande förändringar i fråga om dödsfall i vägtrafiken under de senaste 20 åren. Dödsfall bland oskyddade trafikanter, dvs. fotgängare och cyklister, har utgjort ungefär en femtedel av alla dödsfall i trafiken.

Antalet bränder har minskat en längre tid, och antalet dödsfall vid bränder har också minskat i Finland. De flesta bränder orsakas av en olyckshändelse eller vårdslöshet. Allvarliga bränder orsakar även ekonomiska förluster.

Extrema väderfenomen och konsekvenser av klimatförändringen som sker långsammare, såsom den stigande havsytan, medför utmaningar för kritiska funktioner i samhället och ökar riskerna för naturkatastrofer och olyckor. Risken för storolyckor har för sin del ökat även till följd av fientlig verksamhet mot Finland. De störningar av den satellitbaserade positionsbestämningen som har

<sup>9</sup> Med segregation avses demografiska, socioekonomiska eller etniska skillnader mellan befolkningsstrukturen i bostadsområdena.

<sup>10</sup> Lappland hade till exempel totalt 4,9 miljoner turistövernattningar 2023, varav 3,3 miljoner övernattningar i registrerade inkvarteringar och 1,5 miljoner i oregistrerade inkvarteringar.

påverkat den kommersiella flygtrafiken sedan 2022 började under våren och sommaren 2024 påverka sjötrafiken, så att risken för en olycka ökade ytterligare. Fall där fartygen inte meddelar sin position med ett automatiskt identifieringssystem eller uppsåtligen lämnar felaktiga uppgifter har ökat. De ökade störningarna av den satellitbaserade positionsbestämningen innebär också att riskerna inom sjöfarten ökar. Under de senaste två åren har flera ledningar och kablar i Östersjön skadats av fartyg som ingår i den ryska skuggflottan.

Risken för en allvarlig och sektorsövergripande sjöolycka på Finska viken är betydande. Det förekommer rikligt med korsande fartygstrafik på havsområdena i närheten av Finland, och denna trafik inkluderar även tankfartyg som kringgår sanktionerna mot Ryssland. Fartygen i skuggflottan kan inte anlita europeiska klassificerings- och försäkringstjänster och uppfyller inte alltid de västerländska säkerhetskraven inom sjöfart.

Omfattande olyckor skulle utgöra ett hot mot både människoliv och den marina miljön, och de skulle kunna få allvarliga konsekvenser för hela samhället. I det nätverksbaserade samhället är olika funktioner allt mer beroende av varandra, och konsekvenserna av en enskild olycka kan vara svåra att förutse på grund av de potentiella multiplikatoreffekterna.

*Gränssäkerhetens* betydelse vid både östgränsen och de inre gränserna framhävs när det generella säkerhetsläget i Europa försämras. Lägesbilden för de inre gränserna och responsen får ökad betydelse, eftersom det på grund av Rysslands anfallskrig bedöms röra sig fler vapen och högriskpersoner än tidigare i området för fri rörlighet, och detta bedöms fortsätta även när kriget är slut. Finlands 1 340 kilometer långa östgräns är Europeiska unionens och Natos yttre gräns, och den förändrade säkerhetsmiljön i Europa skapar tryck på att stärka gränssäkerheten på EU-nivå.

Även om den förändrade säkerhetsmiljön understryker betydelsen av internationellt samarbete, hör även de nya säkerhetshoten i huvudsak till ansvarsområdet för de nationella aktörerna inom den inre säkerheten, och de har en nyckelposition när det gäller att säkerställa att samhället fungerar störningsfritt, svara på hybridhot, skydda kritisk infrastruktur och sörja för befolkningsskyddet. Samarbete som syftar till att förbättra säkerheten idkas även på EU-nivå. Europeiska kommissionen offentliggjorde i våras ett meddelande om en strategi för EU:s inre säkerhet, där åtgärderna stöder medlemsstaterna och stärker EU:s inre säkerhet under de kommande åren. Våren 2025 offentliggjordes även EU:s strategi för en beredskapsunion, som stöder den nationella beredskapen och förbättrar medlemsländernas förmåga att förebygga nya hot.

Samtidigt som anslutningen till den militära alliansen har stärkt Finlands yttre säkerhet, har Natomedlemskapet flerdimensionella effekter på det arbete som utförs av aktörer inom den inre säkerheten. Finland sköter de uppgifter som Natos världlandsstöd (HNS) förutsätter, och aktörer inom den inre säkerheten är en viktig del av den myndighetskår som deltar i Natosamarbetet. Som allierad stöder Finland aktivt det arbete som Nato utför i anknytning till resiliens, räddningsväsen, beredskap och skydd av civilbefolkningen samt underrättelseverksamhet på det nationella planet och i samarbete med andra allierade.

### 3 Fokusområden och mål för den inre säkerheten

#### 3.1 Allvarlig ungdoms- och gängkriminalitet får inget tillväxtutrymme i det finländska samhället

De flesta ungdomar i Finland begår inga brott, och under de senaste decennierna har brottsligt beteende bland ungdomar minskat avsevärt enligt både enkätundersökningar<sup>11</sup> och myndighetsstatistik, framför allt när det gäller andra brott än våldsbrott<sup>12</sup>. Samtidigt är brotten dock koncentrerade till en liten grupp ungdomar, som upprepade gånger begår allvarliga brott. Antalet våldsbrott som har framkommit bland personer under 21 år har under de senaste åren ökat avsevärt. Ökningen har varit mest betydande bland personer under 15 år. Även om merparten av brotten äger rum i städer, är den statistikförda ökningen av våldsbrott bland ungdomar ett nationellt fenomen, som inte är lokaliserat till ett visst område.

Ungdomar begår allt oftare våldsbrott i grupp, så att brotten har organiserats i förväg och handlingarna inkluderar förnedring av offret. Våldsbrott, till exempel rån, begås utan berusning, vilket skiljer sig från det typiska våldet bland vuxna, som ofta är förknippat med ett berusningstillstånd. Ungdomar som begår brott kan bilda grupper för att begå allt fler och allvarligare brott, eller så kan befintliga grupper rekrytera ungdomar och barn som inte har uppnått åldern för straffrättsligt ansvar för att använda dem som förövare.

Polisen har identifierat ungefär ett tiotal gatugång i Finland. De personer som har anknytning till grupperna är i huvudsak myndiga unga män, som är födda i Finland eller utomlands och har invandrarbakgrund. Gängen har många nätverk och kontakter med koppling till kriminell verksamhet, där det handlar om både samarbetsrelationer och till viss del kriminalitet mellan grupperna. Den senaste tiden har även våldsamma sammandrabbningar mellan gatugång ökat i Finland. Gatugängens verksamhet förändras ständigt, och en del gäng har snabbt blivit mer professionella och organiserade. Samarbete med andra kriminella grupper har observerats hos en del av gatugängen. Risken är å ena sidan att de kan sträva efter att utvecklas till självständiga kriminella grupper med betydande inflytande och å andra sidan att deras medlemmar rekryteras av traditionella grupper inom organiserad brottslighet.

Med tillräckligt omfattande och samordnade åtgärder som vidtas i rätt tid och är rätt dimensionerade kan både våldsbeteende och gatugängskriminalitet bland ungdomar förebyggas. Det behövs åtgärder på nationell, regional och lokal nivå, och det krävs både förebyggande och avvärjande metoder för att ingripa i problemen. Hela samhället involveras i förändringen, med början från hemmen, stöd för föräldrarnas fostringsansvar och skolorna. Om säkerhetsproblem av det slag som förekommer i till exempel förorterna till de största städerna i Sverige ska kunna förhindras, spelar proaktiv verksamhet en nyckelroll. Vidare bör det även satsas på multiprofessionellt samarbete, där till exempel Ankarverksamheten har konstaterats vara en effektiv metod för att ingripa i kriminellt beteende bland ungdomar. Samtidigt måste man säkerställa att det straffrättsliga ansvaret förverkligas på ett effektivt sätt och stödja ungdomars frigörelse från kriminell verksamhet.

<sup>11</sup> Kaakinen & Näsi 2021

<sup>12</sup> t.ex. Haapakangas 2020; Pitkänen et al. 2022

Statsrådet och myndigheterna genomför ett omfattande åtgärdsprogram för att förebygga och bekämpa ökad ungdoms- och gängkriminalitet i Finland. Åtgärdsprogrammet inkluderar bland annat skärpta straff för brott som har begåtts av gatugång, brott där barn som inte har uppnått åldern för straffrättsligt ansvar används som förövare och brott som innehåller förnedrande våld.

### 3.2 Insatser för att bekämpa organiserad och allvarlig brottslighet behövs för att trygga rätts- och samhällsordningen

Den organiserade brottsligheten i Finland består av nätverk, till vilka kriminella grupper som verkar lokalt och internationellt är kopplade. De observationer som har gjorts under de senaste åren tyder på att den organiserade brottsligheten växer, hårdnar och internationaliseras. Den styrs ofta från utlandet, dit även merparten av det ekonomiska utbytet från brotten överförs.

Den finländska organiserade brottsligheten har ett tydligt fotfäste i det finländska näringslivet<sup>13</sup>. Särskilt skadlig är den organiserade brottslighetens ambition att verka inom de lagliga strukturerna i samhället för att till exempel skaffa sig inflytande, dölja brottslig verksamhet eller tvätta pengar. Utnyttjandet av lagliga strukturer ökar den kriminella verksamheten, stärker de kriminellas inflytande i samhället och ökar riskerna för korruption. Den organiserade brottsligheten rekryterar även ungdomar på till exempel plattformar för sociala medier och försöker utnyttja dem som mellanhänder vid brott.

Europol bedömer att upp till 80 procent av den organiserade brottsligheten i Europa utnyttjar näringslivet på något sätt, och ungefär hälften av de kriminella grupperna och nätverken har antingen egna företag eller en stark koppling till företagsverksamhet. Grupper inom den organiserade brottsligheten försöker infiltrera inreseställen, infrastruktur och logistikkedjor. Brottsligheten har allt fler kopplingar i de finländska hamnarna och transportkedjorna inom sjötrafiken, framför allt i företag som fokuserar på expedition och andra logistikuppgifter. Kriget i Ukraina kommer att leda till att verksamheten och utvecklingen av den organiserade brottsligheten i EU och Finland tilltar även efter kriget.

I Finland ansvarar organiserade kriminella grupper till stor del för narkotikahandeln, som också är förknippad med skjutvapenbrottslighet och våld. Våld som är kopplat till organiserad brottslighet förutspås bli allmännare och aggressivare till följd av beväpning, allt hårdare konkurrens och ett ökat antal aktörer som är särskilt benägna att använda våld. Förändringen och utvidgningen av det kriminella aktörsfältet kan ta sig uttryck i att kriminella försöker infiltrera den offentliga maktutövningen eller som en lägre tröskel för att göra till exempel polisen, de judiciella myndigheterna, andra myndigheter och företagslivet till måltavla för trakasserier, hot om våld eller andra motåtgärder. Även statliga aktörer kan använda sig av organiserad brottslighet som ett led i sin hybridpåverkan.

<sup>13</sup> Enligt en utredning som Enheten för utredning av grå ekonomi gjorde 2004 har nästan 2 000 finländska företag en identifierad koppling till organiserad brottslighet. Samhället går varje år miste om skatteintäkter på över 40 miljoner euro till följd av den grå ekonomiska verksamhet som den organiserade brottsligheten bedriver. I Sverige har vinningen från organiserad brottslighet uppskattats uppgå till upp till 15 miljarder euro, medan merkostnaderna för näringslivet har uppskattats till 9 miljarder euro.

Internationell brottslighet inkluderar ofta smuggling. Myndigheterna måste samarbeta med myndigheterna i andra länder och identifiera verksamhetsmodeller för gränsöverskridande brottslighet. Den organiserade brottsligheten är även kopplad till människohandel och brott som gäller organisering av olaglig inresa, där avkastningen är hög och straffen marginella jämfört med narkotikahandel. Ekonomisk vinning eftersträvas även i den internationella IT-brottsligheten, där ett internationellt, professionellt och globalt verksamhetsfält och betydande ekonomiska fördelar accentueras. Nätbrottslighet förutsätter snabba reaktioner för att minimera brottsskadorna. Reaktionsförmågan måste vara snabb också när det gäller internationellt samarbete.

Myndigheternas behov av informationsinhämtning har i allt större utsträckning förskjutits till inhämtning, analys och utnyttjande av hotrelaterad information. Med tanke på bekämpningen av hot som tar sig uttryck i allvarlig brottslighet är det väsentligt att polisen kan inleda inhämtandet av information i ett tidigare skede än för närvarande. Genom att införa bestämmelser som möjliggör bättre kriminalunderrättelse möjliggörs effektivare ingripande i bland annat allvarlig gängkriminalitet och organiserad brottslighet än i nuläget.

Statsrådet har fattat ett principbeslut om en strategi och ett åtgärdsprogram för bekämpning av organiserad brottslighet 2025–2030. Det fastställer de strategiska målen för bekämpningen av organiserad brottslighet och åtgärder som främjar förverkligandet av dem.

### 3.3 Hotet från våldsbejakande extremistiska rörelser och terrorism hanteras

De ökade motsättningarna mellan olika befolkningsgrupper i samhället har även ökat populariteten hos radikala rörelser som använder ideologiskt våld. Personer som sannolikt har motivation och förmåga att begå en våldsam handling har identifierats i Finland. På kort sikt berörs sannolikt även allt fler minderåriga personer i Finland av våldsam radikaliserings.

Terrorhotet i Finland ligger på nivån tre på en femgradig skala och är alltså förhöjt. Det mest sannolika upphovet till hot om terrorattacker i Finland är enskilda personer eller små grupper som stöder högerextremistisk eller radikalislamistisk ideologi.

I Finland tar sig radikalislamistisk terrorism i första hand uttryck i stödverksamhet, såsom förmedling av tillgångar och spridning av ideologin på nätet. Stödverksamheten kan bestå av finansiering, spridning av idéer som stöder ideologin och motsätter sig demokrati på nätet och plattformar för sociala medier eller ordnande av utbildning som styr deltagarna till våldsbejakande extrema ideologier. I västländerna utförs terrorattacker som anknyter till radikalislamistisk ideologi mest sannolikt med enkla tillgängliga metoder, och de riktas mot civilbefolkningen eller myndigheter på offentliga platser. Till de måltavlor för attacker som har lagts fram i propaganda hör bland annat judiska personer och samfund, personer eller aktörer som representerar sexuella minoriteter samt offentliga platser och publika evenemang.

Handlingar eller händelser som har tolkats som att de kränker eller motarbetar islam, såsom koranbränningar eller militära ingripanden mot terrororganisationer i konfliktområden samt situationen i Gaza och västländernas linjedragningar i Mellanöstern, som uppfattas som orättvisa, ökar sannolikt risken för en terrorattack på kort sikt. Att konflikterna i Mellanöstern har eskalerat har haft negativa konsekvenser för den internationella säkerhetsmiljön. Radikalislamistiska terroristorganisationer använder sig av konflikter i sin propaganda för att försöka radikalisera och

aktivera enskilda personer till våldsamma handlingar. I Finland har det hittills inte gjorts några betydande observationer av konkreta konsekvenser till följd av det försämrade säkerhetsläget.

Hotet om våld som är kopplat till högerextremistisk terrorism och ideologi riktas i Finland framför allt mot representanter för etniska och religiösa minoritetsgrupper samt mot politiska aktörer som har uppfattats som ideologiska motståndare. Högerextremistisk terrorism är förknippad med ett intresse för sprängämnen och vapen. I den högerextremistiska ideologin betonas teman som rasism, antisemitism och främlingsfientlighet. Till de karakteristiska dragen hör även att anhängarna hämtar inspiration från tidigare attacker, upplever att hot riktas mot den vita delen av befolkningen och idealiserar terrorism på nätet.

Identifiering av konsekvenserna av den samhälleliga och internationella utvecklingen och proaktiv underrättelseverksamhet är viktiga faktorer för bekämpningen av terrorism. Detta förutsätter för sin del en fungerande och kompetent underrättelseverksamhet samt informationsutbyte mellan myndigheterna. För att upprätthålla förmågan krävs internationellt samarbete och identifiering av hoten långt innan den straffrättsliga tröskeln överskrids.

Statsrådet har fattat ett principbeslut om en nationell strategi för bekämpning av terrorism 2022–2025. I strategin stärks de strategiska målen och åtgärderna för bekämpningen av terrorism i Finland, och strategin styr Finlands agerande i både nationella och internationella frågor. Merparten av de strategiska åtgärderna är en del av myndigheternas grundläggande uppgifter. Terrorismbekämpning är ett led i upprätthållandet av den nationella säkerheten genom att föregripande förhindra terroristisk verksamhet i Finland eller mot Finlands intressen utomlands samt terroristisk verksamhet som utövas från Finland och är riktat mot annat håll. Dessutom har det i Finland utförts långsiktigt arbete för att bekämpa och förebygga våldsam radikaliserings och extremism.

### 3.4 Olagliga inresor bekämpas effektivt, och det finns beredskap för omfattande invandring och hybridpåverkan vid gränserna

Invandringsrelaterade riskfaktorer för den inre säkerheten är framför allt att farliga personer reser in i landet i samband med ansökan om uppehållstillstånd, hinder för att avlägsna sådana personer ur landet samt omfattande invandring. Människohandel och närbesläktade brott är också fenomen som anknyter till invandring och måste bekämpas. Dessutom måste det finnas beredskap för hybridpåverkan vid gränserna, det vill säga för hotet om instrumentaliserad inresa och de negativa följder som detta är förknippat med.

Olagliga inresor vid EU:s södra yttre gränser upprätthåller risken för olagliga inresor till Finland via de inre gränserna. Antalet olagliga inresor i Finland över de inre gränserna har dock hittills förblivit måttligt. De kontroller vid de inre gränserna som i stor omfattning genomförs i Schengenområdet minskar migrationen till Finland. Samtidig ökar trafiken över de yttre gränserna på flygplatserna, framför allt i Helsingfors-Vanda och Lappland. Vid flygtrafik som överskrider de yttre gränserna är risken för olagliga inresor låg, tack vare det måttliga antalet fall och de jämförelsevis effektiva motåtgärderna. Att verifiera identiteten för de invandrare som anländer via de inre gränserna är krävande. Identiteten kan förbli oklar, om den sökande inte medverkar till utredningen av ärendet. Det pågår ett utvecklingsarbete som leds av inrikesministeriet och som syftar till att förbättra lägesbilden och Gränsbevakningsväsendets befogenheter vid de inre gränserna.

Kriterierna för beviljande av uppehållstillstånd och medborgarskap ändras, och övervakningen av uppehållstillstånden ökas när antalet ansökningar växer. Verkställandet av reformen av EU:s asyl- och migrationssystem (den så kallade pakten) ökar kraven på förändringar i det finländska asylsystemet. Pakten förbättrar systemen på unionsnivå. De funktioner som Migrationsverket ansvarar för kommer att bli föremål för en betydande mängd merarbete. När antalet fall blir fler ökar risken för att farliga personer kommer in i landet samt risken för oegentligheter.

Återvändande och återsändande blir aktuella när personen inte har någon uppehållsrätt. Med tanke på säkerheten i samhället bör avlägsnandet ur landet ske snabbt. Detta gäller framför allt personer som har gjort sig skyldiga till brott.

Viktiga faktorer för att bekämpa invandringsrelaterade hotbilder är utredning av identiteten och förutsättningarna för uppehållstillstånd samt eventuella säkerhetsrisker i samband med den ansökan om inresa som ska göras utomlands och den inresa som görs vid gränsen samt övervakning och integration efter inresan. Vid vistelse i landet bör tillräcklig övervakning och kontroll av uppehållstillstånden beaktas under vistelsen i Finland. Avsikten är att efterhandstillsynen under de kommande åren i större utsträckning än i nuläget ska inriktas på olika arbetsbaserade uppehållstillstånd och studierelaterade tillstånd. Genom den granskning som utförs under efterhandstillsynen kan migrationsmyndigheterna få information om till exempel huruvida anställningsvillkoren uppfylls.

Risken vid omfattande invandring är att asylsystemet blir överbelastat och att personerna som anländer till landet inte kan identifieras samt att kriminella, spanare och militära specialtrupper kan smugglas in bland det stora antalet inresande. Det viktiga är att myndigheterna har förmåga att sköta inreseövervakningen på ett effektivt och högklassigt sätt även i situationer där antalet sökande ökar snabbt. Man måste även i dessa fall kunna förhindra att farliga personer eller personer som annars inte uppfyller förutsättningarna för att vistas i landet reser in i landet och får uppehållstillstånd. Snabba förändringar i antalet asylsökande är möjliga, och det är viktigt med framförhållning också med tanke på den inre säkerheten.

Med instrumentaliserad inresa avses en situation där statliga eller andra aktörer använder medborgare från tredje länder som vistas på deras territorium och som det finns ett stort antal av i till exempel Ryssland som ett verktyg för hybridpåverkan. Risken är även att Ryssland använder asylsökande i syfte att bland dem föra in personer i landet som utgör en allvarlig fara för den allmänna ordningen och säkerheten i Finland eller för den nationella säkerheten. Ryssland upprätthåller hotet om instrumentaliserad inresa vid östgränsen. Till följd av detta har gränsövergångsställena vid östgränsen i huvudsak varit stängda och gränstrafiken avbruten sedan 2023. Fenomenet har hittills inte förskjutits till landgränsen, men denna möjlighet kan inte uteslutas. Risknivån vid östgränsen förblir förhöjd, och snabba förändringar är också möjliga.

Utöver stängningen av gränsövergångsställena medför även de reserestriktioner som har fastställts för ryssar att det endast finns få förutsättningar för att återställa trafiken över östgränsen inom den närmaste framtiden. Av de asylsökande som anlände över Finlands östgräns i slutet av 2023 har en betydande del rört sig vidare från Finland till andra delar av EU-området, och det har enligt Centralkriminalpolisens observationer uppstått kriminell verksamhet kring fenomenet.

Finland förbereder sig genom lagstiftning på att Ryssland fortsätter sina påtryckningar mot Finland en längre tid och att påtryckningarna kan få mer omfattande och allvarigare former än

tidigare. Lagen om temporära åtgärder för bekämpande av instrumentaliserad inresa trädde i kraft i juli 2024 som en temporär lag. Lagen innehåller bestämmelser om under vilka förutsättningar Finland kan besluta att begränsa mottagandet av ansökningar om internationellt skydd på ett begränsat område vid riksgränsen i Finland och i dess omedelbara närhet. Syftet med lagen är att bekämpa sådan påverkan med utnyttjande av inresande som en främmande stat riktar mot Finland. I ett meddelande som offentliggjordes i december 2024 har Europeiska kommissionen också betonat medlemsstaternas ansvar för sina yttre gränser och nödvändiga metoder för dess genomförande.

Vilka konsekvenser hybridpåverkningsfenomenet som instrumentaliserar medborgare från tredje länder har på organiserad brottslighet har observerats i samband med till exempel Belarus agerande. Kriminell verksamhet har i synnerhet uppstått för att organisera olagliga inresor i Schengenområdet och sekundär smuggling inom Schengenområdet.

### 3.5 Det finländska förtroendesamhället skyddas mot fientlig informationspåverkan

Som medlem av EU och Nato är Finland föremål för ständig fientlig informationspåverkan, som är av ett mer mångsidigt slag än tidigare<sup>14</sup>. Syftet med informationspåverkan är att undergräva samhällsverksamheten utifrån och påverka människors åsikter, attityder och agerande på ett sätt som har menlig inverkan på säkerheten och enigheten i samhället.

Skadlig påverkan genomförs med många olika metoder, direkt och indirekt. Påverkansmetoderna inkluderar till exempel spridning av felaktig eller vilseledande information, tendentiöst missbruk av korrekt information, påtryckningar och trakasserier i sociala medier och användning av ny teknik för att till exempel skapa djupförfalskade (deepfake) videor. Det handlar om strategisk verksamhet, som kan genomföras av en statlig eller icke-statlig aktör. Verksamheten genomförs även ofta med hjälp av personer som medvetet eller omedvetet fungerar som verktyg för informationspåverkan. Vid fientlig statlig informationspåverkan används nya tekniker och påverkningsplattformar, och utvecklingen av framför allt artificiell intelligens gör att informationspåverkan och den desinformation som ingår i dess metodutbud kan riktas mer exakt och är skadligare än tidigare.

När informationsförmedlingen blir allt snabbare framhävs vikten av att utreda och dokumentera fakta på ett tillförlitligt sätt. En del av befolkningen följer inga officiella kommunikationskanaler eller journalistiska nyhetsmedier, eller så följer de enbart nyheter genom kanaler i sociala medier. Risken är att bakgrunderna till händelserna förblir oklara, så att det är lätt att ifrågasätta fakta med olika metoder för informationspåverkan. På så sätt minskar förståelsen mellan olika sociala grupper och verkligheterna differentieras, vilket ger upphov till konflikter som kan tillspetsas med utomstående påverkan.

Enskilda desinformationskampanjer är inte det största problemet. Effektiv informationspåverkan är av långvarig karaktär och upprepar historier och världsbilder som undermedvetet påverkar människor. Syftet är att försämma måltavlans funktionsförmåga och beslutsfattande.

---

<sup>14</sup> Informationspåverkan definieras som verksamhet som syftar till att systematiskt påverka den allmänna opinionen, människors känsla av tilltro och trygghet, beteendet, beslutsfattarna och i sista hand samhällets funktionsförmåga.

Medborgarnas förtroende för demokratin, samhällsinstitutionerna och andra människor skyddar samhället mot sårbarheter och upprätthåller den mentala kristäligheten. Undersökningar som har gjorts den senaste tiden visar att förtroendet för olika institutioner varierar i Finland och att det finns regionala skillnader och skillnader mellan befolkningsgrupperna i fråga om detta. Informationspåverkan bekämpas även genom samarbete mellan olika aktörer i samhället och genom att aktivt upprätthålla den kritiska mediekompetensen.

Den allt större polariseringen i samhället och den ökande informationspåverkan kan bryta ner förtroendesamhället, vilket även skulle innebära att säkerhetsmyndigheternas arbete försvåras betydligt. Faran är även en utveckling som driver på sig själv, om informationspåverkan riktas mot de frågor och delar av befolkningen där skiljelinjerna och bristen på förtroende är som störst.

Öppen, aktiv och strategisk myndighetskommunikation spelar en central roll i bekämpningen av informationspåverkan. Med hjälp av den kan man stärka förtroendet, delaktigheten och den sociala samhörigheten i samhället. Dessa är viktiga delfaktorer för resiliensen i samhället. Finland måste på grund av omvälvningen i säkerhets- och informationsmiljön ha förmåga att förutse och bekämpa informationspåverkan. Detta ska utgöra en integrerad del av myndigheternas säkerhetsledning och stödja statsledningens verksamhet.

Den strategiska kommunikationen ska basera sig på den aktuella lägesuppfattningen, och målet med den ska vara öppet och transparent. Med strategisk kommunikation kan man för sin del svara operativt på hybridhot, men även föregripande skydda samhället mot utomstående påverkan och stärka befolkningens säkerhet och resiliens. Detta accentueras framför allt vid störningar och undantagsförhållanden, men även i det långsiktiga arbetet för att upprätthålla förtroendesamhället.

### 3.6 Hoten från främmande staters spionageverksamhet bekämpas effektivt

Syftet med främmande staters spionageverksamhet är att förutse olika delområden inom den finländska politiken och påverka det politiska beslutsfattandet. Länder som spionerar på Finland är även intresserade av Finlands agerande och tillgång till information i egenskap av medlemsland i EU och Natoallierad. Främmande länder spionerar även på finländsk forskning och produktutveckling. Alltsedan kalla krigets slut är det viktigare än någonsin med Finlands egen förmåga att ta fram underrättelseinformation som stöd för det utrikes- och säkerhetspolitiska beslutsfattandet och att bekämpa fientlig påverkan.

För Finlands del utgör Ryssland och Kina de viktigaste hoten när det gäller spionage och statlig påverkan. Av dessa utgör Rysslands agerande ett mer omedelbart hot mot Finlands nationella säkerhet. Rysslands verksamhetsförutsättningar för personbaserad underrättelseinhämtning i Finland har försämrats sedan Ryssland anföll Ukraina, och landet tvingas mycket sannolikt i allt större utsträckning fokusera på cybermiljön i sin informationsinhämtning. Kina ägnar sig åt både personbaserad underrättelseinhämtning och cyberspionage. Kinas underrättelseverksamhet har ökat de senaste åren. Kina har även flera statliga organisationer som är specialiserade på påverkansarbete och som i hemlighet försöker påverka både beslutsfattande och opinioner.

Underrättelsetjänsterna använder sig av ett brett utbud av metoder för att inhämta information. Utbudet av metoder inkluderar sätt att följa öppna källor för att inhämta noggrant riktad och utvald

hemlig information och bryta sig in i informationsnät. Främmande staters underrättelseorganisationer försöker skaffa sig medhjälpare och ställföreträdande aktörer i form av människor som kan hjälpa dem att direkt eller indirekt påverka det politiska beslutsfattandet och den allmänna opinionen. De ryska underrättelsetjänsterna har värvat ställföreträdande aktörer för att genomföra sabotageattacker i Europa. Attackerna har orsakat allvarliga farsituationer för till exempel flygtrafik. En del odemokratiska stater utser även tidigare eller nuvarande medborgare som är bosatta i Finland till måltavlor för underrättelseverksamhet och påverkan.

De finländska myndigheternas respons har utvecklats, så att de kan avvärja hybridhot som inledningsvis inte kan identifieras som statliga. En gemensam lägesbild stöder bekämpningen av hybridpåverkan. Utveckling av förmågan till underrättelseverksamhet samt ett nära samarbete och utbyte av information med andra säkerhetsaktörer, även internationellt, är nödvändiga åtgärder för att effektivare identifiera och hantera dessa hot. Skyddet för enskilda tjänstemän behöver också uppmärksammas. På det internationella planet har det observerats att plattformar för sociala medier fortfarande används för profilering av myndighetspersonal, vilket underlättar planeringen av till exempel social hackning och bedrägerier. Olika myndigheter måste gemensamt utveckla processer för att förebygga myndighetshot.

Civil underrättelseverksamhet har central betydelse för bekämpningen av hot mot den nationella säkerheten i Finland. Betydelsen accentueras vid till exempel bekämpning av spionage och fientlig påverkan samt analys av omvärldsförändringar. Det är viktigt att förutse vad som komma skall, så att vi även kan vara beredda på det. Finlands förmåga att upprätthålla och utveckla sin kännedom om Ryssland är viktig och kräver resurser även framöver.

### 3.7 Finland skyddar sin kritiska infrastruktur

Att avsiktligt skada kritisk infrastruktur är en metod för hybridpåverkan som vi måste förbereda oss bättre på.

Östersjöområdets betydelse för Finlands ekonomi, försörjningsberedskap och resiliens har ökat. Infrastruktur till havs är mer sårbar än på land. Påverkan på kritisk infrastruktur utanför territorialvattnet är dock inte förknippad med samma risk för eskalering som på en annan stats territorium, där rekvisiten för militär verksamhet lättare uppfylls. De skador på kritisk infrastruktur som har ägt rum på Finska viken de senaste åren kan påverka funktionen hos livsviktiga funktioner i samhället.

Viktiga energi-, datakommunikations- och havsförbindelser går via Åland. Enligt myndigheternas bedömningar är risken för hybridpåverkan mot Åland förhöjd. Störningar i till exempel energidistributionen skulle snabbt sätta öns resurser på prov. Att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten och andra polisiära uppgifter hör till landskapet Ålands befogenheter, med undantag av rikets säkerhet och uppgifter som ankommer på skyddspolisen och centralkriminalpolisen. Rikets polis ska ge handräckning i ärenden som rör polisverksamheten i landskapet. Gränsbevakningsväsendets och Tullens verksamhet på Åland hör till rikets befogenheter. Gränsbevakningsväsendet utför övervakningsuppgifter som är viktiga för att bekämpa hybridpåverkan i havsområdet och kan på begäran av polisen i landskapet sköta brådskande polisuppgifter som polismyndigheten inte omedelbart kan ta hand om. Tullen ansvarar för säkerheten i utrikestrafiken och sörjer för hamnsäkerheten. Samarbetet mellan rikets

myndigheter och myndigheterna i landskapet Åland är viktigt för att bland annat skydda kritisk infrastruktur. Som en del av samarbetet uppmärksammas bland annat informationsutbytet och lägesbilden.

Skadlig påverkan på kritisk infrastruktur kan även försvåra myndigheternas verksamhet och till exempel leda till att det tar betydligt längre tid att få hjälp. När det gäller kommunikationen ska hänsyn även tas till att olika områden har olika behov, till exempel att störningar innebär att möjligheten att få hjälp äventyras för människor i glesbygdsområden och skärgården. Störningsfriheten och välbefinnandet i samhället är i allt större utsträckning beroende av rymdverksamhet och satellitbaserade tjänster<sup>1</sup>. Rymden kan utnyttjas för att skapa en lägesbild samt för säkra kommunikationsförbindelser och tids-, plats- och navigationstjänster. Polisen får regelbundet ta emot avvikande observationer gällande kritisk infrastruktur. Observationsförmågan och förmågan till motåtgärder hos myndigheterna för den inre säkerheten bör vidareutvecklas i fråga om bland annat drönare.

Enskilda aktörer ansvarar för merparten av den kritiska infrastrukturen i Finland och skyddet av den. Samarbete mellan myndigheterna och ägarna av kritisk infrastruktur är viktigt. I Finland planeras flera byggprojekt som anknyter till kritisk infrastruktur. De långa underleverantörskedjorna för företag som deltar i byggandet och upprätthållandet av kritisk infrastruktur skapar risker som måste förebyggas.

Skyddet av kritisk infrastruktur kräver uppdaterad lagstiftning. Europeiska kommissionens CER-direktiv (Critical Entities Resilience Directive), som trädde i kraft i början av 2023, syftar till att öka resiliensen hos kritiska tjänster i samhället. Den nationella implementeringen av direktivet syftar till att förbättra skyddet för kritisk infrastruktur, förenhetliga praxisen för kritiska infrastrukturobjekt som innehas av olika ägare samt öka samarbetet mellan myndigheterna och näringslivet och förbättra lägesbilden. En kontinuerlig utvärdering av olika sårbarheter och de åtgärder som krävs för att avlägsna dem ska göras som en del av implementeringen. Det ska även säkerställas att annan lagstiftning gällande kritisk infrastruktur är uppdaterad.

Hanteringen av risker och störningar till havs, såsom olyckor, miljöskador och hybridpåverkan, förutsätter att de behöriga myndigheterna har en god lägesbild över havsområdet, kan reagera handlingskraftigt och snabbt, har lämplig och uppdaterad teknik, har utvecklade befogenheter samt ett fungerande nationellt och internationellt samarbete. Vid till exempel sampatrullering och informationsutbyte mellan myndigheterna utnyttjas prestationsförmågan till initiativ och tillgängliga koncept som EU utvecklat. Dessutom utvecklas det operativa samarbetet med Natos skyddsnät för kritisk undervattensinfrastruktur.

I en situation som allvarligt äventyrar cybersäkerheten leder de behöriga myndigheterna hanteringen av störningen inom ramen för sina uppgifter och befogenheter. Den splittrade regleringen och uppgiftsspridningen, de olika verksamhetsmodellerna och bristen på tillämpliga gemensamma informationssystem förutsätter samarbete. Grunderna för detta samarbete har beskrivits i 2024 års cybersäkerhetsstrategi och i säkerhetsstrategin för samhället. Observationen och bekämpningen av cyberhot ska framöver förbättras genom att bland annat säkerställa att informationsutbytet mellan de centrala aktörerna fungerar samt att myndigheterna har tillräckliga befogenheter.

### 3.8 Civilbefolkningen skyddas effektivt vid omfattande störningar och undantagsförhållanden

Samhällets starka förmåga att skydda civilbefolkningen gör att livsviktiga funktioner kan upprätthållas vid omfattande störningar och undantagsförhållanden. Dessutom fungerar den som en del av den försvarsmässiga tröskeeffekten. Finlands civila beredskap och befolkningsskydd har konsekvent upprätthållits så att civilbefolkningen och viktiga funktioner kan skyddas även vid en väpnad attack.

När allvarliga hot realiseras är det viktigt att befolkningen kan varnas effektivt. Riktade varningsmeddelanden kan främja snabbt skydd. Arrangemang för att varna befolkningen i flera kanaler ska tas fram under de kommande åren.

Finland har enligt europeisk måttstock ett omfattande och välunderhållet befolkningsskyddssystem. I Finland finns det cirka 50 500 skyddsrum med platser för cirka 4,8 miljoner människor. Även om läget i fråga om skyddsrummen i Finland i huvudsak är gott, finns det en betydande reparationseftersläpning när det gäller skyddsrummens tillstånd, och den måste minskas. Dessutom finns det ett uppmärksammat behov av att utreda byggandet av fler skyddsrum på riskbasis i områden där det finns färre skyddsrum i förhållande till invånarantalet. Som en del av beaktandet av områden utan tillräcklig täckning ska man beakta beredskapen för byggande av tillfälliga skyddsrum och eventuell utbyggnad av skyddsrum.

Kompetensen inom ibruktägning, användning, underhåll och granskningar av skyddsrum bör utvecklas, så att skyddsrummen kan tas i bruk inom 72 timmar efter myndigheternas direktiv på det sätt som bestämmelserna förutsätter.

Den operativa beredskapen gällande befolkningsskyddet ska vara uppdaterad, samordnad och inövad av de olika myndigheterna. Planernas aktualitet, kompetensen och den materiella beredskapen måste kunna säkerställas redan under normala förhållanden. Den materiella beredskapen och försörjningsberedskapen hos myndigheterna för den inre säkerheten motsvarar inte till alla delar de krav som störningar och undantagsförhållanden ställer. Vid utvecklingen av befolkningsskyddet utnyttjas bland annat lärdomarna från Ukraina.

Utöver myndigheternas beredskap och beredskapsplanering samt befolkningens fysiska skyddsförutsättningar har det identifierats ett behov av att å ena sidan stärka människors engagemang i sin personliga beredskap och å andra sidan resiliensen i samhället i vidare bemärkelse. Att självant ombesörja sin beredskap ökar även människornas mentala kristållighet. Myndigheterna kan även fokusera sin verksamhet mer effektivt i en eventuell krissituation, om människorna bättre klarar av att sörja för sina omedelbara behov. Under förberedelserna för olika störningar som berör människors vardag måste man som ett led i beredskapen självant kunna förbereda sig mentalt också på avbrott i tillgången till normala tjänster och bekvämligheter.

EU:s strategiska beredskapslager, som Finland upprätthåller och som fortfarande är under utveckling, har även inneburit en avsevärd förbättring av den nationella beredskapen för hot som orsakas av kemiska, biologiska och radiologiska vapen samt kärnvapen (CBRN), gränsöverskridande hot mot hälsan och andra olyckssituationer. Europeiska kommissionen finansierar projektet RescEU, där skyddsutrustning, mätutrustning, läkemedel och antikroppar

lagras i Finland i händelse av kemiska, biologiska eller radiologiska olyckor eller kärnkraftsolyckor. Finlands nationella beredskap för att skicka och ta emot hjälp inom ramen för EU:s räddningstjänstmekanism behöver utvecklas ytterligare. EU:s finansieringsinstrument för beredskap och beredskapsutveckling utnyttjas till fullo.

## 4 Slutsatser

Att upprätthålla den inre säkerheten är en av statens viktigaste uppgifter. Genom att trygga människors möjlighet att få hjälp i en nödsituation upprätthåller vi inte bara säkerheten, utan även förtroendet för samhället och därigenom även samhällsfreden. Myndigheterna för den inre säkerheten spelar en central roll när olika olyckor och störningar eller brott inträffar. Myndigheternas ansvar sträcker sig från finländarnas säkerhet i vardagen till undantagsförhållanden.

Det måste finnas förmåga att förbereda sig för och svara på olika säkerhetshot på ett effektivt sätt. Detta förutsätter uppdaterad lagstiftning och tillräckliga myndighetsresurser och myndighetsbefogenheter. Det är av största vikt att säkerhetsaktörernas prestationsförmåga ligger på en god nivå beträffande de grundläggande funktionerna. Detta skapar även förutsättningar för att svara på hybridhot och allvarigare störningar. Förändringarna i den yttre säkerhetsmiljön innebär att Finland även måste kunna förbereda sig på särskilt allvarliga hot, såsom krig och väpnad konflikt.

Att säkerhetsmiljön har försämrats väcker oro hos befolkningen och förutsätter mental kriställighet. Den inre säkerheten skapar vi tillsammans. Myndigheterna har ett brett samarbete med varandra och andra aktörer och fungerar samtidigt som de primära byggarna av krisberedskapen i samhället. Parallellt med myndighetsverksamheten betonas även individernas och olika sammanslutningars ansvar för att främja den egna säkerheten och säkerheten i närmiljön, framför allt när det gäller grundorsakerna till olika säkerhetsproblem. Kommunerna, välfärdsområdena, näringslivet och organisationerna spelar en viktig roll när det gäller att främja människors och sammanslutningars välbefinnande och därigenom stärka den inre säkerheten.

Förändringarna innebär även att förmågan att förstå och följa breda internationella utvecklingsförlopp och förutse konsekvenserna av dem får ökad betydelse för aktörer inom den inre säkerheten. Man bör framför allt följa den tekniska utvecklingen och förstå vilka säkerhetshot den är förknippad med samt vilka möjligheter till säkerhetsförbättringar disruptiv teknik medför. Den förmåga och kapacitet som aktörer inom den inre säkerheten har när det gäller att följa och hantera teknik ska stärkas. Dessutom bör Finland mer systematiskt än tidigare använda sig av forsknings-, utvecklings- och innovationsfinansiering och -samarbete på det nationella och internationella planet för att stärka den inre säkerheten.

## Åtgärder och riktlinjer

### Utveckling av lagstiftningen och befogenheterna

**1. Allvarlig brottslighet och hybridpåverkan bekämpas, och underrättelseverksamheten utvecklas för att motsvara de krav som den förändrade säkerhets- och cybermiljön ställer.**

- Ny reglering av kriminalunderrättelseinhämtning införs för att möjliggöra ett mer effektivt ingripande på hotbasis i bland annat allvarlig gängkriminalitet och organiserad brottslighet. Det ska säkerställas att de allvarligaste brottsfenomenen och brottsliga handlingarna kan förebyggas på ett effektivt sätt.
- Förmågan att observera hybridhot och svaren på hybridhot förbättras. En gemensam lägesbild för hybridpåverkan tas fram, och hindren för informationsutbyte mellan myndigheter avlägsnas.
- Underrättelsebefogenheterna i underrättelselagstiftningen utvecklas utifrån erfarenheterna av användningen av dem, så att de möjliggör effektiv informationsinhämtning och delning av information mellan myndigheterna beträffande statlig och annan verksamhet som hotar den nationella säkerheten.
- Det görs en satsning på att observera och bekämpa cyberhot samt på informationsutbyte gällande dem mellan säkerhetsmyndigheterna. Eventuella behov av att ändra lagstiftningen om polisens förundersökningsskyldighet utvärderas och genomförs för att möjliggöra bättre tillgång till information i fråga om cyberhot. De brottsbekämpande myndigheternas tillgång till information i cybersäkerhetsmiljön säkerställs, och befogenheterna och verktygen för att bekämpa brott på nätet utvecklas.
- De finländska myndigheterna ges rätt att ingripa i funktionen hos sådan nätverksutrustning och programvara utomlands som används för cyberspionage eller cyberpåverkan som allvarligt äventyrar Finlands nationella säkerhet.
- Gränsbevakningsväsendet ges lagstadgad rätt att använda sin kapacitet för att stödja Skyddspolisens civila underrättelseverksamhet.
- Grunderna utreds och lagstiftningen utvecklas till de delar som man med stöd av den kan skapa en bättre lägesbild än tidigare för de inre gränserna samt utföra övervakning och reagera på avvikelser utan att återställa gränsövervakningen vid de inre gränserna.
- Flyktingspionage kriminaliseras som ett brott som faller under allmänt åtal i strafflagen. Dessutom bedöms effekterna av att bistånd till en utländsk underrättelsetjänst kriminaliseras i förhållande till den gällande lagstiftningen. De nödvändiga lagstiftningsändringarna genomförs i fråga om detta.
- Förmågan att bekämpa informationspåverkan stärks tväradministrativt. Myndigheternas strategiska säkerhetskommunikation för att stärka kriståligheten i

samhället utvecklas, och kommunikationens koppling till ledarskapet och lägesbilden säkerställs. Kommunikationen sker i flera kanaler och beaktar framför allt grupper som är mottagliga för skadlig påverkan.

- Motåtgärder från de obemannade luftfarkoster som myndigheterna för den inre säkerheten förfogar över tryggas genom utveckling av lagstiftningen.

## **2. *Straffprocessen utvecklas, och ungdomsbrottsligheten, gängkriminaliteten och den organiserade brottsligheten bekämpas.***

- Lagstiftningen om straffprocessen och förundersökningsmyndigheternas verksamhet utvecklas ytterligare, så att myndigheternas resurser kan allokeras på ett effektivt och ändamålsenligt sätt. Möjligheten att styra ärenden av olika allvarlighetsgrad för behandling i olika processer utvärderas.
- Arbetet med att förebygga brottslig verksamhet bland ungdomar fortsätter med beaktande av bland annat multiprofessionellt samarbete, stöd till familjerna och hobbyverksamhet för ungdomar.
- Vid kriminellt beteende bland ungdomar görs ett snabbt ingripande före straffprocessen samt under och efter den i samarbete med olika myndigheter och yrkesutbildade personer som arbetar med ungdomar. Det ska säkerställas att tjänster som hjälper ungdomar att frigöra sig från droger och brott finns tillgängliga i kommunerna och välfärdsområdena. Skolpolisverksamheten och dess effektivitet inom bekämpningen av ungdomsbrottslighet utvärderas, och de nödvändiga fortsatta åtgärderna vidtas.
- Rekrytering av ungdomar till kriminella grupperingar förebyggs, och ungdomarnas möjligheter att frigöra sig från brottslig verksamhet stöds genom att bland annat utöka exit-verksamheten.
- De legislativa metoderna och andra verktyg för att bekämpa den organiserade brottsligheten och gängkriminaliteten främjas i enlighet med strategin och åtgärdsprogrammet för bekämpning av organiserad brottslighet med beaktande av praxis som har visat sig effektiv i de andra nordiska länderna. Hit hör exempelvis befogenhet att utföra personkontroller och utveckling av andra nödvändiga metoder för att effektivt ingripa i och förhindra i synnerhet brott mot liv och hälsa.
- En speciallag om bekämpning av organiserad brottslighet stiftas för att möjliggöra effektivare informationsutbyte och administrativ bekämpning.
- Störningsfri verksamhet i hamnarna och Tullens kapacitet i egenskap av garant för godssäkerheten och försörjningsberedskapen tryggas genom att Tullen garanteras tillräckliga möjligheter att få information och nödvändiga befogenheter.

## **3. *Infrastruktur som är kritisk för Finland skyddas.***

- Säkerhetsutredningslagen reformeras. De identifierade behoven av författningsändringar gäller bland annat den information och de informationskällor som används för att göra utredningarna, uppföljningen av oförvitligheten och informationsutbytet mellan myndigheter. Dessutom görs en ny bedömning och definition av vilka uppgifter som omfattas av personsäkerhetsutredningar och utredningarnas omfattning för respektive uppgift.
- En satsning på att skydda kritiska infrastrukturobjekt görs på den nivå som implementeringen av CER-direktivet förutsätter. Behovet av strukturellt skydd för energi- och vatteninfrastrukturen samt av underjordiska konstruktioner vid fortsatt byggande utvärderas, och nödvändiga åtgärder vidtas.
- Utmaningarna i att underhålla och skydda kritisk infrastruktur i havsområdena utvärderas, och den legislativa, tillsynsrelaterade och tekniska respons som detta förutsätter bedöms för olika myndigheter för den inre säkerheten.

#### **4. Oegentligheter i migrationssystemet förhindras, och migrationsrelaterade säkerhetshot bekämpas.**

- Olagliga inresor och olaglig vistelse i landet stävjas, vilket även främjar återvändande och återsändande.
- Verifieringen av inresandes identitet utvecklas, så att riskpersoner kan identifieras i rätt tid och tillräckligt föregripande. Metoder utvecklas för att bland annat ingripa i inresandes användning av fel identitet och hemlighållande av krigsbrott och personsanktioner.
- Myndigheternas förmåga att identifiera och bekämpa kriminalitet som utnyttjar förfarandet för uppehållstillstånd utvecklas, och hindren för informationsutbyte i anknytning till detta avlägsnas, eftersom upprätthållandet av den inre säkerheten förutsätter nära tväradministrativt samarbete i allt större omfattning. Informationsutbytet måste fungera smidigt, så att åtgärder kan vidtas snabbt med beaktande av plötsliga förändringar i omvärlden.
- Det ska säkerställas att den automatiska efterhandstillsynen av uppehållstillstånden är effektiv och möjliggör ingripanden i oegentligheter. Samtidigt ska det även säkerställas att förhandstillsynen är tillräcklig och att den utvecklas. Utvecklingsbehoven i fråga om detta granskas med avseende på bland annat effektivisering av återkallelseprövningen.
- Det ska säkerställas att resurserna för migrationsrelaterad störningsberedskap och myndigheternas kompetens ständigt ligger på en tillräcklig nivå. Olagliga inresor förhindras redan i ursprungs- och transitländerna med hjälp av kontaktpersonverksamhet och internationellt samarbete. Ett effektivt system för återsändande säkerställer att personer som vistas illegalt i landet avlägsnas.

#### **5. Beredskap för kriser och storskaliga hot.**

- Befolkningsskyddet utvecklas genom att bland annat reformera beredskapsbestämmelserna, stärka den egna beredskapen och säkerställa att skyddsrummen är tillräckligt många i förhållande till antalet invånare i området.
- Störningsfriheten hos underleverantörstjänster som är kritiska för myndigheterna för den inre säkerheten säkerställs även vid kriser och undantagsförhållanden.
- Responsen på störningar effektiviseras genom att säkerställa möjligast enhetliga rutiner och inbördes samarbete med de brottsbekämpande myndigheterna i andra EU-länder kring Östersjön vid störningar.
- Vi påverkar aktivt den gemensamma beredskapspolitiken inom EU samt beredningen och verkställandet av de åtgärder som hänför sig till den.
- Samarbetet med EU och Nato främjas för att stärka kriståligheten i samhället. Vi deltar aktivt i Natos resiliens-, underrättelse- och säkerhetssamarbete. Arrangemangen för civilplaneringen inom Nato utvecklas i samarbete med försvarsförvaltningen och andra myndigheter.

#### Utveckling av den inre säkerheten på lång sikt

Verksamhetsförutsättningarna för de myndigheter som är centrala för den inre säkerheten, de myndigheter inom justitieförvaltningen som hör till kedjan för straffrättsvården och domstolsväsendet säkerställs, och finansieringsgrunden för dem tryggas med beaktande av läget för den offentliga ekonomin.

Förändringarna i omvärlden, de identifierade riskerna och kapacitetskraven förutsätter en betydlig förstärkning av säkerhetsmyndigheternas resurser.

- Polisens förmåga att svara mer kompetent än tidigare på såväl lokala, extrema våldshandlingar som nationella, krävande och exceptionella polisoperativa situationer som utvecklas snabbt tryggas genom att förbättra specialtruppverksamhetens kapacitet.
- Gränsbevakningsväsendets strategiska kapacitet förbättras i det förändrade säkerhetsläget, och myndighetens marina kapacitet utvecklas. Det ska säkerställas att Gränsbevakningsväsendet har tillräcklig kapacitet och personal. Förmågan till gränsövervakning, sjöräddning och bekämpning av miljöskador säkerställs på alla havsområden i Finland. Kapaciteten hos Gränsbevakningsväsendets specialtruppverksamhet utvecklas. Förberedelser görs för att ersätta de föråldrade sjöräddningshelikoptrarna från och med 2028.
- Tullens kapacitet ska i det förändrade säkerhetsläget förbättras för att motsvara säkerhetshoten inom utrikestrafiken framför allt i hamnarna, när sjötrafikens betydelse för Finlands säkerhet och försörjningsberedskap accentueras. Tullens kapacitet säkerställs i hamnarna och på andra centrala inreseplatser för utrikestrafiken.

- Skyddspolisens strategiska kapacitet tryggas med beaktande av myndighetens centrala roll i upprätthållandet av den nationella säkerheten. Skyddspolisens resurser ska även på längre sikt tryggas för inhämtning av underrättelseinformation om säkerhetshot, utveckling av den förebyggande verksamheten och utförande av Skyddspolisens uppgifter och skyldigheter.
- Utvecklingsåtgärder vidtas i fråga om varningsmeddelandena och systemet för att varna befolkningen, så att de motsvarar förändringarna i säkerhetsmiljön. Systemens funktion säkerställs även under undantagsförhållanden.

Dessutom har flera centrala resursrelaterade behov som sträcker sig över valperioderna identifierats inom myndighetsverksamheten:

- polisens prestationsförmåga borde utvecklas så att den motsvarar de krav som följer av förändringarna i omvärlden. Målet bör vara att öka den operativa personalen med totalt 10 procent under de två följande regeringsperioderna, till en nivå av minst 8 800 årsverken.
- Nödcentralsverkets verksamhetsförutsättningar bör tryggas, med målet att uppnå en nivå av minst 630 årsverken i fråga om nödcentralsoperatörerna.
- När det gäller Polisens och Gränsbevakningsväsendets driftskostnader och Gränsbevakningsväsendets investeringar borde det införas en årlig indexjustering, som skulle korrigeras i efterhand för att motsvara den faktiska höjningen av kostnadsnivån.
- Med beaktande av räddningsmyndigheternas förmåga att sörja för beredskapen för hot mot civilbefolkningen och de arrangemang som denna förutsätter, borde kapaciteten inom myndigheterna som ingår i räddningsväsendet utvecklas ytterligare för att bättre motsvara förändringarna i omvärlden. Gemensamma, säkra och kompatibla lägesbilda- och kommunikationsförbindelser borde utvecklas för myndigheterna för den inre säkerheten för att möjliggöra ett nära samarbete och informationssäker dataöverföring i realtid under normala förhållanden, störningar och undantagsförhållanden.

Målen genomförs inom ramen för de befintliga anslagen, och beslut om resurserna för den inre säkerheten fattas i planerna för de offentliga finanserna och budgetprocesserna.